

Antrenör Davranışları ile Bilişsel Esneklik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Amatör Futbolcular Üzerine Bir Çalışma

Mehmet ÖZBEY¹, Hakan ÜNAL²

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Muğla

²Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla

Araştırma Makalesi

Öz

Bu araştırma, 2018-2019 yılları arasında aktif olarak futbol oynayan ve bir kulübe kayıtlı amatör futbolcuların bilişsel esneklik düzeyleri ile antrenör davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla taşımaktadır. Bilişsel Esnekliği ölçmek amacıyla Dennis and Vander Wal (2010) tarafından geliştirilen 20 maddelik Cognitive Flexibility Inventory-CFI (Bilişsel Esneklik Ölçeği), antrenör davranışlarını ölçmek için Côté ve arkadaşları (1999) tarafından geliştirilen Coaching Behavior Scale for Sport-CBS-S (Sporcular İçin Antrenör Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği-SADDÖ) ölçeği 17-34 yaş aralığında 167 amatör futbolcuya uygulanmıştır. Veri analizlerinde, tanımlayıcı istatistik, aritmetik ortalama, standart sapma, frekans değerlerine bakılmış, verilerin normallik sınaması Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile değerlendirilmiştir. Normal dağılım göstermeği için, analizde non-parametrik testler kullanılmıştır. Antrenör davranışları alt boyutları ile bilişsel esneklik düzeylerinin karşılaştırılması Kruskal-Wallis testi ile gerçekleştirilirken, bilişsel esneklik ile antrenör davranışları alt boyutları arasındaki ilişkiye bakmak içinde korelasyon analizi uygulanmıştır. Sonuç olarak, antrenör davranışları teknik beceri ve olumsuz antrenör davranışları alt boyutlarının eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği, lisanslı sporculuk süresi ile antrenör davranışları alt boyutları arasında ise anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilirken, bilişsel esnekliğin eğitim durumuna göre farklılık göstermediği fakat aylık gelire göre farklılık gösterdiği, aylık gelire göre hedef belirleme boyutunda ise anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığı bulgulanırken, sonuçlar, antrenör davranışları ve bilişsel esneklik arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını göstermiştir.

Anahtar sözcükler: Bilişsel esneklik, Futbol antrenörü, Amatör futbolcu, Antrenör davranışı

Investigation of the Relationship Between Coach Behaviors and Cognitive Flexibility: A Study on Amateur Footballers

Abstract

This research was carried out with the aim of analyzing the relationship between the cognitive flexibility levels of the amateur footballers who are actively playing football between 2018 and 2019 and registered to the club, and the behaviors of the coach. Within the scope of the study, footballers between the ages of 17-34 were employed. The research along with various demographic questions also included 20-item scale developed by Dennis and Vander Wal (2010) for the measurement of "Cognitive Flexibility" and "Coaching Behavior Scale for Sport" (CBS-S) developed by Côté, et al. (1999) for the measurement of the behaviors of the coach. SPSS v24.00 statistical package program was used for research analysis. Descriptive statistics are given with arithmetic mean, standard deviation, and frequency. Normality tests were carried by means of Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilk tests. Non-parametric tests were used in the analysis since normal distribution was not observed. Variance analysis test (ANOVA) was used to compare the values of the athletes with respect to demographic variables, and Tukey test method was used for multiple comparisons. Correlation analysis was conducted to analyze the relationship between cognitive flexibility and coach behavior. Significance level was taken as ($p < 0.05$) for parametric and non-parametric test. According to the findings of the study, it was found that the sub-dimensions of technical behaviors and negative sub-dimensions of coach behaviors differed according to the education level, and there was a significant relationship between the duration of licensed football players and sub-dimensions of coach behaviors. It was seen that cognitive flexibility did not differ according to educational background but it varied according to monthly income. There was a significant difference in the size of goal setting according to monthly income. As a result, it was found that there was no significant relationship between coach behaviors and cognitive flexibility.

Keywords: *Cognitive flexibility, Football coach, Amateur football player, Coach behavior*

Giriş

Antrenörlerin davranışları, sporcuların hedeflerini belirlemede, spora katılım motivasyonlarını sağlamalarında, becerilerini geliştirmelerinde ve istenilen performans düzeyine ulaşmalarında oldukça etkili bir olgudur (Koh ve Wang, 2015). Sporcu ve antrenör arasındaki ilişki, spor ve egzersiz psikolojisinin teorik ve deneysel çalışmaların konusu olmaya sürdürmektedir. Rol modeli olması beklenen antrenörlerin lider özelliklerini taşıması başarı adına önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Antrenörün, etkili bir lider, motive edici, sporculara bağımsızlığını ve yeterliliğini kazandıran bir eğitimci olması beklenir (Bensiz, 2016). Sevim'e (2002) göre antrenör, genel ya da ilgili herhangi bir spor dalına özel şekilde, spor faaliyetlerini ve antrenmanı yaptıran, sporcuyu teknik, taktik, kondisyon, psikolojik, sosyolojik ve zihinsel açıdan istenilen amaca göre verimli ve aşamalı olarak üst düzeylere taşıyan eğitici kişilerdir. Aynı zamanda antrenörlük, karşılıklı etkileşim ve iletişimle aynı zamanda diğerlerini etkileme ve yönlendirme odaklı bir liderlik sanatıdır (Türksoy, 2013).

Bennis ve Nanus'a (1985) göre, bir organizasyonun başarılı olabilmesi için liderlik çok önemli ve gerekli bir güçtür ve etkili liderlik organizasyonun yeni yönergeler geliştirmesine ve değişiklikler yapılmasına yardımcı olabilir. Antrenör liderliği ile ilgilenen araştırmacılar genellikle, antrenörün kişilik özellikleri, antrenörün liderlik

davranışları, durumsal antrenör liderliği gibi liderlik teorilerine odaklanmışlardır (Horn, 1992; Chelladurai, 1999). Carron ve Chelladurai (1978) evrensel liderlik teorilerinin bir sentezi olan ve sporcu performans ve doyumunun gerçek liderlik davranışları ve sporcuların tercih ettikleri belirli lider davranışlarının aralarındaki uyumun bir fonksiyonu olduğunu savunan, Çok Boyutlu Liderlik Modelini geliştirmişlerdir. Bu model, sporda liderlik konusunu çalışan araştırmacılar için bir iskelet yapı sağlamıştır. Weiss ve Freidrichs (1986) literatürü taramışlar ve bu modelin evrensel ve sabit liderlik teorilerinin spor ortamına uygulanabildiğini ortaya koymuşlardır.

Diğer bir yönden, antrenör kişilik özellikleri ile antrenör davranışı ve sergilediği liderlik tarzı arasında bir ilişki bulunmaktadır. Antrenörler kişilik özellikleri göz önüne alınarak antrenör tipleri altı kategoriye ayrılmıştır (Kasap ve Erdem, 2009). Bunlar; aşırı disiplinli ve otoriter antrenör, uysal ve iyi huylu antrenör, gergin ve hareketli antrenör, liberal (Gevşek/Nemelazımcı) antrenör, gayretli antrenör, ve uzlaşmacı/İşbirlikçi antrenör olarak karşımıza çıkmaktadır. Antrenörlük tipi sporcu performansını ve aynı zamanda takımın kaderini belirleyebilmektedir.

Her türlü problemi çözmek, uzlaşmaya gitmek takım için önem arz etmektedir. Böyle bir iletişim ilişkisi kuran antrenör, sporcularının sorunlarına çözüm getirebilecek ve onları doğru yönlendirerek başarı için güdüleyebilecektir. Antrenörün sporcusunu tanıması, takımdaki yerini belirleyebilmesi için yardımcı olabilecek diğer bir bilimsel olgu ise bilişsel esneklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bilişsel esneklik, kişinin bir göreve karşı yaklaşımını ya da düşünme yöntemini değiştirme yeteneği olarak açıklanabilir. Yüksek bilişsel esnekliğe sahip kişiler kolay ve spontan değişimler yapabilirken, düşük bilişsel esnekliğe sahip kişiler değişimler yapma konusunda zorlanmaktadır (Cox, 1980).

Bilişsel esneklik, öğrenme süreci anlamını da içeren bir beceridir. Ayrıca, bilişsel esneklik, bilişsel süreç stratejilerinin adaptasyonunu içermektedir. Böylelikle bilişsel esneklik, karmaşık davranışlardaki değişimleri içerir (Canas, Quesada, Antoli ve Fajardo, 2003).

Bireye farklı durumlarda farklı seçeneklerin olabileceğini fark etmesini, var olan bilgisini farklı alanlara transfer edebilmesini, karşılaştığı farklı durumlara adapte olabildiğini, pozitif düşünebilmesini ve olabildiğince esnek tutum göstermesini bilişsel esneklik sağlar (Bilgin, 2009; Martin ve Rubin, 1995). Seçenekleri ve alternatif yolları fark edebilen, karşılaştığı yeni durumlarda esnek davranabilen ve böyle bir durumla karşılaştığında kendilerini yetkin hissedebilen kişiler zihinsel olarak esnek olan kişilerdir (Martin ve Rubin, 1995). Martin ve Anderson'a göre bilişsel esnekliği yüksek olan insanlar sorumluluk sahibi, kendini bireyler arası ilişkilerde yetkin hissedilen atılgan kişilerdir. Bilişsel esnekliğin bireylerin etkili sosyal iletişim kurabilmelerinde, toleranslı olmalarında (Martin ve Anderson,1998), problem çözebilme yeteneklerinde ve bu yeteneklerine olan kanaatlerinde (Bilgin, 2009), stresle başa çıkabilmelerinde (Dennis ve VarnerVal, 2010), iş birliği yapabilme yeteneklerinde (Martin, 2006; Çelikkaleli, 2014) etkili oldukları bilişsel esneklik üzerine yapılmış çalışmalarda ortaya çıkmıştır. Kişinin rastladığı

problemlere yönelik çözüm geliştirmesinde ve yaratıcılığının gelişmesinde bilişsel esneklik önemli kavramlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Kılıç ve Demir, 2012). Bilişsel esnekliği yüksek bireylerin, karar alma becerilerinin gelişmiş oldukları bilinmektedir. Futbol bir takım sporu ve strateji oyunu olduğuna göre, bilişsel esneklik durumlarının ölçülmesi, takım oyuncularını ve takımın bütününe yönelik önemli bir bilgi sağlarken diğer yandan başarı açısından geleceğe dönük fikirler verebilir.

Antrenör davranışı ve bilişsel esneklik tanımları incelendiğinde, lider ve eğitmen olarak değerlendirdiğimiz antrenörlerin sporculara kazandırdığı girişkenlik, iletişim becerisi, problem çözme yeteneği, taktik ve strateji yapma kazandırma, sorumluluk almayı öğretme, alternatif seçenekler üretmeye yönlendirme gibi özellikler yüklediğinden, bilişsel esneklik üzerinde etkili olabileceği bilinmektedir. Bilişsel esneklik, bireyin şartlar doğrultusunda değişikliklerle başa çıkabilme yeteneğidir. Bilişsel esneklik, kişinin; daha fazla seçeneğinin olduğunu bilmesi, farklı durumlara uyum sağlarken olaylara farklı bakış açılarıyla yaklaşabilmesi ve bu durumda kendisini olgun hissetmesi olarak ifade edilmektedir. Bir olayla ilgili seçeneklerin farkında olan kişiler, en olası davranışta bulunan kişilere göre zihinsel olarak daha esnektirler (Martin ve Anderson, 1998; Martin, Anderson ve Thweatt, 1998; Martin ve Rubin, 1995).

Stres ile kaygı arasındaki ilişkiye ve öğrenilmiş bilişsel esnekliğin başa çıkma tekniği olarak kullanılmasına ilişkin çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Birçok çalışma, fiziksel bir tepki ile ilişkili stres faktörleri ile bilişsel esneklik arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Smith ve arkadaşlarının (1979) beyzbol antrenörleri üzerinde gerçekleştirdikleri, "Antrenör Etkinlik Eğitimi: Genç Spor Antrenörlerinde İlişki Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Bilişsel-Davranışsal Bir Yaklaşım" başlıklı çalışmalarında, antrenörler sporcularla daha etkili iletişim kurabilmeleri için sezon öncesi eğitim programına tabi tutulmuş ve sonuç olarak, 1 yıl öncesi ön test sonuçlarına göre özgüvende artış sağlanmış, antrenöre yönelik tutumlarda en büyük farklılıklar benlik saygısı düşük çocuklar arasında ortaya çıkmış ve bu tür çocuklar antrenörlerin cesaretlendirme, ceza ve teknik talimat kullanımındaki değişikliklere en duyarlı oldukları ortaya çıkmıştır. Beversdorf ve arkadaşları (1999) problem çözmedeki bilişsel esnekliğin düşük kaygı ile ilişkilendirileceğini ileri sürmüşlerdir. Hillier ve arkadaşları (2006) stresörlerin performansı olumsuz yönde etkileyeceğini ve bu nedenle bilişsel esnekliğin kullanılmasını gerektirdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, stresli bir duruma karşılık gelen başa çıkma esnekliğinin, psikolojik ve fiziksel refah, sosyal uyum ve azaltılmış stres gibi uyarlanabilir başa çıkma sonuçlarıyla ilgili olduğu bilinmektedir.

Bilişsel esnekliği etkileyen faktörlerin belirlenmesi amatör futbolcuların psikolojik sağlığını artırmada yol gösterici olacaktır. Bu sebeple, antrenör davranışları ve bilişsel esneklik kavramları arasındaki ilişkinin araştırılması önem teşkil etmekte ve spor bilimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, olaylara farklı bakabilme kapasitesinin göstergesi olan bilişsel esnekliğin incelenmesi taktik savaşlarının yaşandığı futbol branşında gelecekte takımların şekillenmesinde önemli bir etkiye sahip olabilir. Alanda bu konuda yapılmış akademik çalışma azlığı olması çalışmanın önemini artırmaktadır. Bu temel bilgilerden yola çıkarak, araştırmanın problem cümlesi "antrenör

davranışları ve bilişsel esneklik arasında bir ilişki var mıdır?" şeklinde belirlenmiştir. Antrenör davranışları ve bilişsel esneklik arasındaki ilişkiyle ilgili ve bazı değişkenlere göre hipotezler aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. Hipotez

H0: Sporcuların antrenör davranışları alt boyutları puanlarında aylık gelir düzeyine göre anlamlı farklılık yoktur.

H1: Sporcuların antrenör davranışları alt boyutları puanlarında aylık gelir düzeyine göre anlamlı farklılık vardır.

2.Hipotez

H0: Sporcuların antrenör davranışları alt boyutları puanları puanlarında lisanslı sporcu süresine göre anlamlı farklılık yoktur.

H1: Sporcuların antrenör davranışları alt boyutları puanlarında lisanslı sporcu süresine göre anlamlı farklılık vardır.

3.Hipotez

H0: Sporcuların antrenör davranışları alt boyutları puanları eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermez.

H1: Sporcuların antrenör davranışları alt boyutları puanları eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.

4.Hipotez

H0: Sporcuların Bilişsel esneklik puanları eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermez.

H1: Sporcuların Bilişsel esneklik puanları eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterir.

5.Hipotez

H0: Sporcuların Bilişsel esneklik puanları aylık gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermez.

H1: Sporcuların Bilişsel esneklik puanları aylık gelir durumuna anlamlı bir farklılık gösterir.

6. Hipotez

H0: Bilişsel esneklik ile antrenör davranışları ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Bilişsel esneklik ile antrenör davranışları ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yöntem

Araştırma Grubu

Amatör futbolcularda antrenör davranışları ile bilişsel esneklik arasındaki ilişkinin araştırılması amacıyla yapılan bu araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 yılında Muğla ilinde bir kulübe kayıtlı, aktif futbol oynayan 167 gönüllü amatör futbolcu oluşturmaktadır.

Futbolcuların yaş dağılımları, %11,4'ü 19,%18'i 20, %16,2'si 21 ve %10,8'i ise 21 olarak belirlenmiştir. Eğitim seviyeleri incelendiğinde en yüksek yüzdeyi %65,9 ile lisans mezunları oluştururken, en düşük yüzdeyi ise %3 oran ile yüksek lisans öğrencisi olan amatör futbolculardan oluştuğu görülmektedir. Amatör futbolcuların kulüpte bulunma süreleri incelendiğinde, %92,8'i 1-5 yıl arasında kulüpte bulunduğunu, %6'sı 5-10 yıl ve %1,2'sinin ise 10-15 yıl arasında kulüpte bulduklarını belirtmişlerdir.

Futbolcuların, %53,9'unun 5-10 yıl arası, %23,4'ünün 10-15 yıl, %16,2'sinin 1-5 yıl ve %6,6'sının 15-20 yıl arası lisanslı oldukları belirlenmiştir.

Veri Toplama Yöntem ve Araçları

Araştırma için gerekli verilerin toplanması için nicel veri toplamak tekniklerinden anket yönteminden yararlanılmıştır. Ankette çeşitli demografik sorular ve bilişsel esneklik ölçeği ile antrenör davranışları ölçeği yer almıştır.

Bilişsel Esneklik Ölçeği: Dennis and Vander Wal (2010), tarafından geliştirilen 20 maddelik ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Sapmaz ve Doğan (2013) tarafından yapılmıştır. Cronbach alfa güvenirlik katsayısı ölçeğin bütünü için .90 olarak tespit edilmiştir. Ölçek, 5'li likert tipinde bir ölçektir. "Hiç uygun değil" (1), "Uygun Değil" (2), "Biraz Uygun" (3), "Uygun" (4), "Tamamen Uygun" (5) şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin 2, 4, 7, 9, 11, 17. maddeler tersten kodlanmaktadır. Ölçekten toplam bilişsel esneklik puanı, "alternatifler" alt boyutu puanı ve "kontrol" alt boyutu puanı olmak üzere üç farklı türde puan alınabilmektedir. Puanların yüksekliği bilişsel esnekliğin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Sporcular için Antrenör Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği (Coaching Behavior Scale for Sport CBS-S): Côté ve arkadaşları tarafından (1999) geliştirilen ve orijinal ismi "Coaching Behavior Scale for Sport (CBS-S)" olan ölçek Türkçe'ye "Sporcular İçin Antrenör Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği (SADDÖ)" olarak, Yapar ve İnce tarafından (2014) uyarlanmıştır. Ölçeğin orijinal hali toplam 47 madde ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır: 1) antrenman ve kondisyon, 2) teknik beceri öğretimi, 3) zihinsel hazırlık, 4) hedef belirleme, 5) yarışma stratejileri, 6) olumlu antrenör davranışları ve 7) olumsuz antrenör davranışları boyutlarını içermektedir. Ölçek, 1 (hiçbir zaman) ile 7 (her zaman) arasında değişen 7'li Likert ölçek üzerinden değerlendirilmektedir.

Tablo 1. Bilişsel Esneklik ve Antrenör Davranışları Ölçeği ve alt boyutlarının güvenilirlik analizleri

	n	Cronbach Alfa
Fiziksel ve Antrenman Planlama	167	,905
Teknik Beceri	167	,901
Zihinsel Hazırlık	167	,903
Hedef Belirleme	167	,896
Olumlu Antrenör Davranışları	167	,901
Olumsuz Antrenör Davranışları	167	,924
Antrenör Davranışları Genel	167	,893
Bilişsel Esneklik	167	,943

Tablo 1 incelendiğinde bilişsel esneklik ve antrenör davranışları ve alt boyutlarının güvenilirlik seviyesinin yüksek seviyede güvenilir düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Bilişsel Esneklik ve Antrenör Davranışları Ölçeğine ait normallik testi sonuçları

	Shapiro-Wilk		
	Statistic	S.D.	p
Fiziksel ve Antreman Planlama	,933	167	,000
Teknik Beceri	,914	167	,000
Zihinsel Hazırlık	,941	167	,000
Hedef Belirleme	,966	167	,000
Olumlu Antrenör Davranışları	,978	167	,011
Olumsuz Antrenör Davranışları	,963	167	,000
Antrenör Davranışları Ortalama Puanları	,957	167	,000
Bilişsel Esneklik Ortalama Puanları	,935	167	,000

Veri Analizi ve Yorumu

Araştırmanın istatistiksel analizleri SPSS 24.00 paket programıyla yapılmıştır. Elde edilen tüm istatistiksel sonuçlar çift yönlü olarak sınanmış ve anlamlılık düzeyi en az 0.05 olarak kabul edilmiştir. Bilişsel esneklik ve antrenör davranışları değerlendirme alt boyutları normallik testi yapılmış ve normal dağılım göstermediği için non- parametrik testleri yapılmıştır. Bilişsel esneklik antrenör davranışları alt boyutlarının ortalama puanlarının bazı değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine bakmak için Kruskal-Wallis testi yapılmış, bilişsel esneklik ve antrenör davranışları arasında ilişkiyi test etmek için Korelasyon analizi yapılmıştır.

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 3. Aylık Gelir Değişkenine Göre Antrenör Davranışları ve Alt Boyutlarına İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Aylık gelir	N	Sıralı Ort.	X ²	df	p
Fiziksel ve Antreman Planlama	0-2000 TL	143	81,45	4,62	2	0,09
	2001-4000 TL	18	91,47			
	4001-6000 TL	6	122,42			
	Toplam	167				
Teknik Beceri	0-2000 TL	143	81,55	4,71	2	0,09
	2001-4000 TL	18	90,28			
	4001-6000 TL	6	123,67			
	Toplam	167				
Zihinsel Hazırlık	0-2000 TL	143	81,34	3,30	2	0,19
	2001-4000 TL	18	96,89			
	4001-6000 TL	6	108,83			
	Toplam	167				
Hedef Belirleme	0-2000 TL	143	81,24	6,15	2	0,04
	2001-4000 TL	18	90,72			
	4001-6000 TL	6	129,58			
	Toplam	167				
Olumlu Antrenör Davranışları	0-2000 TL	143	81,53	3,06	2	0,21
	2001-4000 TL	18	94,81			
	4001-6000 TL	6	110,42			
	Toplam	167				
Olumsuz Antrenör Davranışları	0-2000 TL	143	85,04	0,46	2	0,79
	2001-4000 TL	18	78,17			
	4001-6000 TL	6	76,75			
	Toplam	167				

Tablo 3 incelendiğinde, farklı aylık gelir düzeyine sahip kişilerin antrenör davranışları alt boyutlarından hedef belirleme ($X^2=6,15, p<.05$) boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Antrenörlük davranışlarının diğer alt boyutları ile aylık gelir arasında ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu sonuçlara göre H1 hipotezi kabul edilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 4. Lisanslı Sporculuk Süresine Göre Antrenör Davranışları Alt Boyutlarına İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Lisanslı Sporcu Süresi	N	Sıralı Ort.	X ²	df	p
Fiziksel ve Antreman Planlama	1-5 Yıl Arası	27	95,04	5,93	3	,11
	6-10 Yıl Arası	90	75,77			
	11-15 Yıl Arası	39	84,26			
	16-20 Yıl Arası	8	107,31			
	Toplam	164				
Teknik Beceri	1-5 Yıl Arası	27	87,63	2,30	3	,51
	6-10 Yıl Arası	90	77,51			
	11-15 Yıl Arası	39	88,19			
	16-20 Yıl Arası	8	93,56			
	Toplam	164				
Zihinsel Hazırlık	1-5 Yıl Arası	27	83,48	5,83	3	,12
	6-10 Yıl Arası	90	77,17			
	11-15 Yıl Arası	39	86,95			
	16-20 Yıl Arası	8	117,44			
	Toplam	164				
Hedef Belirleme	1-5 Yıl Arası	27	94,63	4,61	3	,20
	6-10 Yıl Arası	90	75,67			
	11-15 Yıl Arası	39	87,21			
	16-20 Yıl Arası	8	95,50			
	Toplam	164				
Olumlu Antrenör Davranışları	1-5 Yıl Arası	27	83,67	3,72	3	,29
	6-10 Yıl Arası	90	77,27			
	11-15 Yıl Arası	39	89,06			
	16-20 Yıl Arası	8	105,44			
	Toplam	164				
Olumsuz Antrenör Davranışları	1-5 Yıl Arası	27	72,76	2,83	3	,41
	6-10 Yıl Arası	90	81,62			
	11-15 Yıl Arası	39	92,13			
	16-20 Yıl Arası	8	78,31			
	Toplam	164				

Tablo 4 incelendiğinde, Kruskal-Wallis Testi analizi sonuçlarına göre farklı Lisanslı Sporcu sürelerine sahip kişilerin antrenör davranışları alt boyutları ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($p>.05$). Başka bir ifade ile sporcuların antrenörlük davranışları alt boyutları lisanslı sporcu sürelerine göre bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuçlara göre H_0 hipotezi kabul edilir.

*Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular***Tablo 5.** Eğitim Durumuna Göre Antrenör Davranışlarına İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Eğitim Durumu	N	Sıralı Ort.	X ²	df	p
Fiziksel ve Antreman Planlama	Lise	27	62,65	6,41	3	,09
	Lisans	110	88,16			
	Ön Lisans	25	89,32			
	Yüksek Lisans	5	81,20			
	Toplam	167				
Teknik Beceri	Lise	27	56,20	11,6	3	,00
	Lisans	110	88,46			
	Ön Lisans	25	89,20			
	Yüksek Lisans	5	110,00			
	Toplam	167				
Zihinsel Hazırlık	Lise	27	64,26	6,78	3	,07
	Lisans	110	85,41			
	Ön Lisans	25	95,16			
	Yüksek Lisans	5	103,80			
	Toplam	167				
Hedef Belirleme	Lise	27	66,31	5,69	3	,12
	Lisans	110	84,90			
	Ön Lisans	25	96,70			
	Yüksek Lisans	5	96,10			
	Toplam	167				
Olumlu Antrenör Davranışları	Lise	27	68,39	4,45	3	,21
	Lisans	110	84,79			
	Ön Lisans	25	94,70			
	Yüksek Lisans	5	97,40			
	Toplam	167				
Olumsuz Antrenör Davranışları	Lise	27	67,87	9,61	3	,02
	Lisans	110	91,80			
	Ön Lisans	25	65,60			
	Yüksek Lisans	5	91,40			
	Toplam	167				

Tablo 5 incelendiğinde, antrenör davranışları alt boyutlarından teknik beceri ($X^2=11,6$, $p<.05$) ve olumsuz antrenör davranış ($X^2=9,61$, $p<.05$) alt boyutları ile eğitim durumu arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlar ile eğitim durumu arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Bu sonuçlara göre H1 hipotezi kabul edilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 6. Eğitim Durumuna Göre Bilişsel Esneklik Puanlarına İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	N	Sıralı Ort.	X ²	ı	p
Lise	27	83,76			
Lisans	110	82,57	5,65		.13
Ön Lisans	25	80,48			
Yüksek Lisans	5	134,30			
Toplam	167				

Farklı eğitim düzeyine sahip kişilerin bilişsel esneklik toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($X^2=5,65$, $p>.05$). Futbolcuların bilişsel esneklik puanları eğitim durumlarına göre bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuçlara göre H0 hipotezi kabul edilir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 7. Aylık Gelir Durumuna Göre Bilişsel Esnekliğe İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Aylık gelir	N	Sıralı Ort.	X ²	df	p
0-2000 TL	143	81,85			
2001-4000 TL	18	84,11	6,95	2	.03
4001-6000 TL	6	134,92			
Toplam	167				

Aylık gelir düzeyine sahip kişilerin bilişsel esneklik toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($X^2=5,65$, $p<.05$).Futbolcuların bilişsel esneklik düzeyleri ile aylık gelirlerine göre farklılık göstermektedir. Bu sonuca göre, H1 hipotezi kabul edilir.

Tablo 8. Değişkenler arasındaki çoklu korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8
Fiziksel ve Antrenman Planlama	-							
Teknik Beceri	,736**	-						
Zihinsel Hazırlık	,662**	,763**	-					
Hedef Belirleme	,769**	,791**	,800**	-				
Olumlu Antrenör Davranışları	,697**	,743**	,755**	,813**	-			
Olumsuz Antrenör Davranışları	,476**	,435**	,453**	,481**	,476**	-		
Antrenör Davranışları Değerlendirme	,849**	,878**	,856**	,903**	,866**	,699**	-	
Bilişsel Esneklik	-,010	-,034	-,013	,024	-,008	-,019	,015	-

Tablo 8 incelendiğinde, antrenör davranışları ve alt boyutları ile bilişsel esneklik arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını göstermektedir ($r(167)=-.015$, $p>.001$). Bu sonuçlara göre H1 hipotezi kabul edilir.

Tartışma

2018-2019 yılları arasında 17-34 yaş aralığında aktif olarak futbol oynayan ve bir kulübe kayıtlı amatör futbolcuların bilişsel esneklik düzeyleri ile antrenör davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan bu çalışma sonuçlarına göre, antrenör davranışları teknik beceri ve olumsuz antrenör davranışları alt boyutlarının eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği, lisanslı sporculuk süresi ile antrenör davranışları alt boyutları arasında ise anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilirken, bilişsel esnekliğin eğitim durumuna göre farklılık göstermediği fakat aylık gelire göre farklılık gösterdiği, aylık gelire göre hedef belirleme boyutunda ise anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığı bulgulanırken, sonuçlar, antrenör davranışları ve bilişsel esneklik arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını göstermiştir.

Farklı aylık gelir düzeyine sahip kişilerin antrenör davranışları alt boyutlarından hedef belirleme alt boyutunda ($X^2=6,15$, $p<.05$) anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Antrenörlük davranışlarının diğer alt boyutları ile aylık gelir arasında ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Hedef belirleme boyutu, futbolcularda gelecek düşüncesi yaratmış ve gelecek ile gelir arasında bağlantı kurmuş olabilecekleri düşünülmektedir. Çalışmamız bulgularıyla paralel olarak, Özşarı (2010), "Amatör Futbolcuların Antrenörlerde Bulunmasını İstedikleri Liderlik Tarzlarının Tespiti" isimli çalışmasında futbolcuların aylık gelir durumlarına göre antrenörlerin liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında eğitici-destekleyici, demokratik davranış, açıklayıcı-ödüllendirici davranış ve otokratik davranış özellikleri, futbolcuların aylık gelir bakımından anlamlı bir farklılık göstermediğini tespit etmişlerdir. Güzel (2008), amatör sporcuların sportif kazanç değişkenine göre antrenörlerinden beklentileri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla yaptığı çalışmada, amatör sporcuların antrenörlerinden beklentilerine ilişkin görüşleri sportif kazanç değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Çalışmamızda, farklı lisanslı sporculuk sürelerine sahip kişilerin antrenör davranışları alt boyutları ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($p>.05$). Başka bir ifade ile sporcuların antrenörlük davranışları alt boyutları lisanslı sporcu sürelerine göre bir farklılık göstermemektedir. Çalışmamıza ek olarak, Barut (2018), yaptığı çalışmada farklı olarak; antrenör davranışı değerlendirme alt boyutu olan fiziksel antrenman ve planlama, yarışma stratejisi, olumlu antrenör davranışı ve olumsuz antrenör davranışı ortalama puanları arasında deneyim açısından anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Hedef belirleme, zihinsel hazırlık ve teknik beceri boyutları ile basketbol deneyimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmaması ise araştırma bulgularımız ile benzerlik göstermektedir. Özşarı (2010) çalışmasında, futbolcuların deneyimlerine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında eğitici-destekleyici, açıklayıcı-ödüllendirici ve otokratik davranış özellikleri futbolcuların deneyimlerinin 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16 yıl ve üzeri olması bakımından anlamlı bir farklılık göstermezken ($P>0,05$) demokratik davranış özelliği bakımından anlamlı bir farklılık göstermiştir. Gül (2015) yaptığı çalışmada sportif deneyim yılları daha fazla olan sporcuların antrenörlerinin davranışlarını olumsuz değerlendirdikleri, deneyim yılları

arasında yarışma stratejileri boyutunda anlamlı farklılıklar olduğu, deneyim yılı arttıkça sporcuların antrenörlerini sporcunun yarışma esnasında en iyi performansını gerçekleştirmesi, zor durumların üstesinden gelebilmesi, konsantrasyonun korunmasını sağlaması, malzemelerinin yarışmaya yönelik düzenlenmesi için göstermiş olduğu davranış tarzlarını gösteren antrenörleri daha iyi değerlendirdikleri tespit edilmiştir.

Bu çalışmada, antrenörlük davranışları alt boyutlarından teknik beceri ($X^2=11,6$, $p<.05$) ve olumsuz antrenör davranışı ($X^2=9,61$, $p<.05$) alt boyutları ile eğitim durumu arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Fakat diğer alt boyutlar ile eğitim durumu arasında anlamlı farklılık çıkmamıştır. Çalışmamıza paralel olarak, Özsarı (2010), yaptığı çalışmada amatör futbolcuların antrenörlerde bulunmasını istedikleri liderlik tarzlarının tespiti için yapılan araştırmaya katılan futbolcuların eğitim düzeyine göre değerlendirme yapılmış ve futbolcuların eğitim düzeylerine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında eğitici-destekleyici, demokratik ve otokratik davranış özellikleri futbolcuların eğitim düzeylerinin ilköğretim, lise ve üniversite olması bakımından anlamlı bir farklılık göstermezken ($P>0,05$) açıklayıcı-ödüllendirici davranış özelliği futbolcuların eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Akbulut (2012), çalışmada sporcuların antrenörle iletişim ölçeğinden elde edilen puanlara göre profesyonel futbolcular ile amatör futbolcu grubu ile eğitim durumları (lise ve lisans) arasında anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir. Abakay (2010) yılında profesyonel ve amatör futbolcular üzerinde yapmış olduğu çalışmada hem profesyonel futbolcuların hem de amatör futbolcuların öğrenim düzeyleri arttıkça antrenörle iletişimlerinin arttığını belirlemiştir. Bu araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Eğitim düzeyi arttıkça antrenör davranışları alt boyutlarındaki puan ortalamaları da artmaktadır.

Farklı eğitim düzeyine sahip kişilerin bilişsel esneklik toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($X^2=5,65$, $p>.05$). Başka bir ifade ile sporcuların bilişsel esneklik puanları eğitim durumlarına göre bir farklılık göstermemektedir. Literatürdeki benzer çalışmalara bakıldığında eğitim düzeyi değişkeninin bilişsel esneklik düzeyini anlamlı bir şekilde etkilemediği sonucuna ulaşan çalışmaların olduğu görülmektedir. Bilgiç ve Bilgin (2016) yaptıkları çalışmada öğrenim kademesi ve bilişsel esneklik düzeyleri etkileşiminin anlamlı bir fark yaratmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Yine bir diğer araştırmada da bilişsel esnekliğin öğrenim kademesine göre değişmediği sonucu bulunmuştur (Öz, 2012). Bu sonuçlar ise araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Öğrenim düzeyi ile bilişsel esneklik düzeyi arasında bir ilişkinin olmamasının nedeni bilişsel esnekliğin bireyin bilişsel yapısıyla ve düşünce biçimiyle alakalı olduğundan olabilir. Çünkü bireyin bilişsel esnekliği farklı ve zengin bir yapıya sahip olması yaş ve yaşam evrelerinde çeşitli zorluklarla karşılaşsa bile esnek bir yapıda olabileceğini göstermektedir. Bilişsel esnekliğin bireyin yaşı, yaşam evreleri, bilişsel yapısı ve düşünce biçimiyle alakalı olduğu göz önünde bulundurulduğunda öğrenim durumu ile bilişsel esneklik düzeyinin ilişkili olmadığı söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre farklı aylık gelir düzeyine sahip kişilerin bilişsel esneklik toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Diğer bir ifade ile sporcuların bilişsel esneklik düzeyleri ile aylık gelirlerine göre farklılık göstermektedir. Literatür

incelendiğinde, ekonomik durum ve bilişsel esneklik arasındaki ilişkiyle ilgili farklı sonuçlar olduğu görülmektedir. Öz (2012) “Ergenlerin cinsiyet, sosyo-ekonomik ve öğrenim kademesi düzeylerine göre bilişsel esneklik, uyum ve kaygı puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi” başlıklı çalışmada, katılımcıların bilişsel esneklik düzeylerinin kişilerin ekonomik durumuna bağlı farklılaşmadığını bulmuştur. Bir başka örnek ise Diril’in (2011) yaptığı araştırmada; ergenlerin bilişsel esneklik düzeyleri sosyoekonomik düzeylerine göre farklılık göstermemiştir. Kısıtlı araştırmalara bakıldığında, ekonomik düzeyin direkt olarak bilişsel esneklik üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın ana problem cümlesinden yola çıkarak, elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, antrenör davranışları ve alt boyutları ile bilişsel esneklik arasında anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığı basit korelasyon analizi ile test edilmiş ve aralarında anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, çalışma yapılan takımın antrenörünün davranışlarının, amatör futbolcuların bilişsel esnekliklerini etkilemediğinin bir kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır. Antrenör ve sporcu ilişkisinde bilişsel esneklik, bireylerin problem çözme üzerine yapılandırılmış ve sistematik bir şekilde odaklanmalarına yardımcı olan işbirliğine dayalı bir ilişkiye dayanmaktadır. Konu ile ilgili farkındalık yaratılması, bilgi ve becerinin artırılması gelecek çalışmalarda sonuçları pozitif yönde etkileyebilir. Özellikle liderlik vasfına sahip antrenörlerin konu hakkında daha yapıcı bir etki bırakabilecekleri düşünülmektedir. Han ve arkadaşları (2011) çalışmalarında takım sporcularındaki bilişsel esneklik seviyesinin performansı etkileyebileceğini belirtmişlerdir. Huijgen ve arkadaşları (2015) elit ve elit olmayan 47’si elit, 41’i elit olmayan futbolcudaki bilişsel işlevler ile performans düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarının sonucuna göre, elit genç futbolcuların, elit olmayan futbolculardan daha iyi bilişsel esneklik ve kontrol seviyelerine sahip olduklarını belirlemişlerdir. Bu çalışmanın sonuca göre, örneklem grubumuzdaki amatör futbolcuların daha elit seviyelere geldiklerinde bilişsel esneklik seviyelerinin değişebileceği konusunda kanıt sunulmuş olmaktadır. Aynı zamanda, antrenörün liderlik becerilerinin de bilişsel esneklik seviyelerini etkileyebileceğini de unutmamak gerekir. Buradan yola çıkarak, antrenör ve sporcuların bilişsel esneklik seviyelerinin belirlenmesi ve yeteneklerinin geliştirilmesi için bilişsel esnekliğin konusunda farkındalık yaratılması sağlanmalıdır. Antrenörler ve eğitimler sıklıkla sporda yaratıcı düşünme yeteneğinin öneminden bahseder. Ancak, yaratıcı düşüncenin tam anlamıyla nasıl geliştirilebileceği net olarak bilinmemektedir (Mimmert, Baker ve Bertsch, 2010). Futbolcuların, beklenmeyen durumlarla başa çıkması, yeteneklerini geliştirebilmeleri ve taktiksel tepkiler verebilmeleri futbol oyununda kazanabilmelerinin anahtar kelimelerini oluşturmaktadır.

Bu araştırma, Muğla ilinde amatör bir futbol kulübü futbolcularını kapsamaktadır. Bu sebeple, çalışmamızda elde edilen bulguların, amatör futbolcuların tamamına ve diğer kulüplere genelleştirilmesi açısından bazı sınırlılıklar içerdiğini belirtmek gerekmektedir.

Sonuç olarak; amatör futbolcuların bilişsel esnekliklerinin antrenör davranışlarından etkilenmediği görülmüştür. Bununla beraber bilişsel esnekliğin ekonomik duruma göre farklılaştığı fakat eğitim durumuna göre farklılık göstermediği

sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca antrenör davranışlarından olumsuz antrenör davranışı ve teknik beceri alt boyutları puanlarının eğitim düzeyi arttıkça arttığı tespit edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmamız 2018-2019 yılında Muğla ilinde gerçekleştirildiği amatör kulüplere üye aktif futbolcular üzerine yapılmıştır. Çalışmanın başka illerde ve branşlardaki futbolcular üzerine yapılması farklı sonuçlar ortaya çıkarabilir.

Bilişsel esneklik konusunda literatürde çok fazla araştırma bulunmamaktadır. Bu kavramın farklı değişkenlerle olan ilişkisine yönelik çalışmalar yapılabilir.

Bilişsel esnekliğe yönelik ilk kazanımların ailede başladığı düşünülürse ailenin çocuğa yönelik tutumları ve ailenin fonksiyonlarının bilişsel esneklik üzerindeki etkilerinin performans sporlarında verimliliğe etkisi araştırılabilir.

Bilişsel esneklik ve sporsal başarı ilişkisini irdeleyecek daha kapsamlı çalışmalar yapılmalıdır.

Bilişsel esnekliğin kişilerde nasıl oluştuğu, hangi değişkenlerden etkilenecek, ne gibi sebeplerden ötürü bilişsel esnekliğin azaldığını belirlemek amacıyla çok erken yaşlardan başlanarak boylamsal araştırmalar yapılabilir.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Dr. Hakan ÜNAL

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,

Spor Yöneticiliği Bölümü

E-posta: hakan@mu.edu.tr

Kaynaklar

1. **Abakay, U. (2010).** *Futbolcu-antrenör iletişiminin farklı statülerdeki futbolcuların başarı motivasyonu ile ilişkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
2. **Akbulut, A. K. (2012).** *Amatör ve profesyonel erkek futbolcuların karar verme, problem çözme ve iletişim becerilerinin bazı değişkenler bakımından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
3. **Barut, A. İ. (2018).** *Farklı hedef yönelimlerine sahip unlu erkek basketbolcuların algılanan liderlik dağılımları ve antrenör davranışları değerlendirmelerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmış Doktora Tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
4. **Bennis, W., ve Nannus, B. (1985).** *Leaders: The strategies for taking charge*. New York: Harper And Row, Publishers.
5. **Bensiz, A. (2015).** *Amatör futbolcuların algularına göre antrenörlerin liderlik özelliklerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.

6. **Beversdorf, D. Q., Hughes, J. D., Steinberg, B. A., Lewis, L. D, ve Heilma, K. M. (1999).** Noradrenergic modulation of cognitive flexibility in problem solving. *Neuroreport*, 10,2763-2767.
7. **Bilgin, M. (2009).** Bilişsel esnekliği yordayan bazı değişkenler. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(36), 142 - 157.
8. **Canas, J. J., Quesada, J. F., Antoli, A., Fajardo, I. (2003).** Cognitive flexibility and adaptability to environmental changes in dynamic complex problem-solving tasks. *Ergonomics*, 46(5), 482-501.
9. **Carron, A. V., ve Chelladurai, P. (1978).** Psychological factors and athletic success: an analysis of coachathlete interpersonal behavior. *Canadian Journal of Applied Sport Sciences*, 3(1), 43-50.
10. **Chelladurai, P. (1999).** Leadership in sports: a review. *International Journal Of Sport Psychology*. 21(4), 328-354.
11. **Coté, J., Saimela, J., Trudel, P., Baria, A., ve Russell, S. (1995).** The coaching model: a grounded assessment of expert gymnastic coaches' knowledge. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17(1), 1-17.
12. **Cox, K. S. (1980).** *The effects of second-language study on the cognitive flexibility of freshman university students* (Unpublished doctoral dissertation). The Ohio State University.
13. **Çelikkaleli, Ö. (2014).** Ergenlerde bilişsel esneklik ile akademik, sosyal ve duygusal yetkinlik inançları arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 176(39), 347- 354.
14. **Dennis, J. P., ve Vander Wal, J. S. (2010).** The cognitive flexibility inventory: Instrument development and estimates of reliability and validity. *Cognitive Therapy Research*, 34, 241-253.
15. **Diril, A. (2011).** *Lise öğrencilerinin bilişsel esneklik düzeylerinin sosyo demografik değişkenler ve öfke düzeyi ile öfke ifade tarzları arasındaki ilişki açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
16. **Hillier, A., Alexander, J. K., Beversdorf, D. Q. (2006).** The effect of auditory stressors on cognitive flexibility. *Neurocase*, 12, 228-231.
17. **Gül, M. (2015).** *Türkiye'deki güreş antrenörlerinin sporcularına karşı davranış tarzlarının analizi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
18. **Güzel, İ. (2008).** *Amatör sporcuların antrenörlerinden beklentileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
19. **Han, D. H., Park, W. H., Seok, K. B., Na, C., Na, E. D. H., ve Zaichkowsky, L. (2011).** Performance enhancement with low stress and anxiety modulated by cognitive flexibility. *Psychiatry Investigation*, 8(3), 221-226.
20. **Horn, T. S. (1992).** Leadership effectiveness in the sport domain. In T. S. Horn (Ed.), *Advances in sport psychology* (ss. 181-199). Champaign, IL: Human Kinetics.
21. **Huijgen, B. C., Leemhuis, S., Kok, N. M., Verburgh, L., Oosterlaan, J., Elferink-Gemser, T. M., ve Visscher, C. (2015).** Cognitive functions in elite and sub-elite youth soccer players aged 13 to 17 years. *Plos One*, 10(12), e0144580.
22. **Kasap, H., ve Erdem, K. (2009).** *Antrenörlük felsefesi*. İstanbul: TFF-Fgm Futbol Eğitim Yayınları.
23. **Kılıç, F., ve Demir, Ö. (2012).** Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin bilişsel koçluk ve bilişsel esnekliğe dayalı öğretim ortamlarının oluşturulmasına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 11(3), 578-595.
24. **Koh, K. T., ve Wang, C. K. J. (2015).** Gender and type of sport differences on perceived coaching behaviours, achievement goal orientations and life aspirations of youth olympic games singaporean athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 13(2), 91-103.
25. **Martin, M. M., ve Anderson, C. M. (1998).** The cognitive flexibility scale: three validity studies. *Communication Reports*, 11,1- 9.
26. **Martin, M. M., Anderson, C. M., ve Thweatt, K. S. (1998).** Aggressive communication traits and their relationship with the cognitive flexibility scale and the communication flexibility scale. *Journal of Social Behavior and Personality*, 13, 34-45.

27. **Martin, M. M. ve Rubin, R. B. (1995).** A new measure of cognitive flexibility. *Psychological Reports*, 2(76), 623-626.
28. **Memmert, D., Baker, J., ve Bertsch, C. (2010).** Play and practice in the development of sport-specific creativity in team ball sports. *High Ability Studies*, 21(1), 3-18.
29. **Öz, S. (2012).** *Ergenlerin cinsiyet, sosyo-ekonomik ve öğrenim kademesi düzeylerine göre bilişsel esneklik, uyum ve kaygı puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
30. **Özsarı, A. (2010).** *Amatör futbolcuların antrenörlerde bulunmasını istedikleri liderlik tarzlarının tespiti (Konya il örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.
31. **Sapmaz, F., ve Doğan, T. (2013).** Bilişsel esnekliğin değerlendirilmesi: bilişsel esneklik envanteri türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 46(1), 143- 61.
32. **Smith, R. E., Smoll, F. L., ve Curtis, B. (1979).** Coach effectiveness training: a cognitive-behavioral approach to enhancing relationship skills in youth sport coaches. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1(1), 59-75.
33. **Sevim, Y. (2002).** *Antrenör eğitimi ders notları*. Ankara: Nobel Yayınevi.
34. **Türksoy, A. (2011).** 12-14 Yaş futbolcuların antrenörlerinden algıladıkları ve tercih ettikleri lider davranışları ile ilgili sporcu tatmini. *Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 40-57.
35. **Weiss, M. R., ve Friedrichs, W. D. (1986).** The influence of leader behaviors, coach attributes, and institutional variables on performance and satisfaction of collegiate basketball teams. *Journal of Sport Psychology*, 8, 332-346.
36. **Yapar, A., ve İnce, M. L. (2014).** Sporcular için antrenör davranışlarını değerlendirme ölçeğinin türkçe uyarlaması (Saddö): geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 25(4), 203-212.

Bu sayfa boş bırakılmıştır.